

SATTUMIA JA TAPAHTUMIA

HAUSKOJA KALVOJA

Jaakko Lehtonen

Ylijohtaja Jaakko Lehtonen oli MEK uransa alkuvaiheessa pitämässä luentoa matkailun ajankoh-taaiskatsausta. Hänen esityksensä perustui melko runsaaseen kalvomäärään. Aina uuden kuvan ilmestyttyä kuulijakunta naurahti. Lehtonen ihmetteli tätä, kun alustuksessa oli kuvia matkailun kehityksestä eri maiden yöpymismäärinä. Sitten hän huomasi, että jokaisen kalvon ylälaidassa luki Ma-kailun edistämiskeskus.

ULKOMAISIA VIERAITA LAPISSA

Jaakko Lehtonen

Edustajamme oli 70-luvun alussa viemässä ulkomaista mediaryhmää Lappiin johonkin mökkiin yöksi. Mökki löytyikin, mutta siellä ei ollut mitään syötävää eikä juotavaa. Isäntä kuitenkin oli paikalla moottorikelkkoineen. Niinpä edustajamme kävi kyytiin ja huristeltiin useita kilometrejä kauppaan, josta saatiin jotain ilta- ja aamupalaa. Paluusuuntaan päristeltäessä nähtiin jo mökin valot, kun ensin sammui kelkka ja heti perään kuski. Edustajamme kahlasivat syvässä lumessa kasseja hangella vetäen viimeiset sadat metrit. Paljon on Lapin tarjontaa kehittyneet noista ajoista.

ERIKOINEN JOULUKALENTERI

Jaakko Lehtonen

Kun MEKiä rationointiin vuonna 2008 ja suunnitelmat toteutustavasta alkoivat olla aika lailla valmiit marras- joulukuulla 2007, niin henkilökunnan keskuudessa keksittiin hirtehin joulukalenteri. Siinä olisi luokkuja kuten lasten joulukalenterissa, mutta jokaisen luukun takana olisi jonkun työntekijän kasvokuva, ja jos oma kuvasi tulee luukusta näkyviin, se merkitsee, että saat potkut.

NEUVOSTOLIITON MINISTERIN

VIERAILU

Pekka Laukala

Hallitusten välisten matkailusopimusten toteutamiseen liittyi luonnollisesti myös virallisia vierailuja. Joskus 70-luvun lopulla Suomessa oli vierailulla Neuvostoliiton matkailuministeri Nikitin. Veimme hänet tutustumismatkalle Keski-Suomeen. Siellä yhtenä ohjelman osana oli kalastusretki Viitasaaren pohjoispuolella oleville koskille.

Yövyimme Ruuponsaarella ja aamulla siirryimme vanhasta hinaajasta tehtyyn loisteliaaseen huvijahtiin, jonka nimi oli ”Tohtori Onassis”. Laivalla sen omistaja ylilääkäri Holopainen toivotti ministerin seurueineen tervetulleeksi ”kapitalistisen Suomen kapitalistisimmalle maaperälle”.

Ruuponsaaren laituri sijaitti kapeassa lahdessa ja vanhana hinaajana aluksemme ei ollut kovin ketterä kääntymään. Sen piti tehdä 180 asteen käännös ja sitä varten se joutui useaan kertaan ajamaan eteenpäin ja taas peruuttamaan. Yhden peruuttamisen yhteydessä se ajoi liian lähelle rantaa ja laivan peräsin vioittui pohjakosketuksessa. Odottelimme muutaman metrin päässä rannasta laivan kannella aivan upeassa kesäsäässä, kun laivan miehistö käytti kankea ja lekaa oikoakseen peräsimen.

Puolentoista tunnin jälkeen pääsimme matkaan. Kaikki sujui hienosti siihen asti, kun olimme alittaneet nelostien ja suuntasimme kohti pohjoista. Äkkiä peräsin ei totellutkaan muuta kuin oikealle meneviä käännöksiä. Aina, kun piti kääntyä 5 astetta vasemmalle, me käännymme 355 astetta oikealle. Kukin tällainen käännös vaati pitkäaikaisen sahaamisen edes taas. Ennen koskille saapumista teimme 11 tällaista pyörylää.

Kohtuullisen huonon kalaannon jälkeen palasimme Viitasaarelle pyörylöitä tehden ja laiva alkoi tähdätä nelostien alittamista. Muutaman yrityksen jälkeen laivan peräsin hajosi kokonaan ja alus pyöri vain paikallaan. Eli tarvitsimme apua päästäksemme takaisin Ruuponsaaren, jossa automme ja ta-

varamme olivat ja ehtiäksemme Jyväskylään kaupungin illalliselle.

Yksi miehistön jäsen hyppäsi hinauksessamme olleeseen pieneen moottoriveneeseen, päästi sen köyden irti laivasta ja nykäisi moottorin käynnistysnarusta. Se meni poikki ja vene lähti ajelehtimaan. Hetken päästä toinen miehistön jäsen liftasi ohikulkevaan veneeseen ja pääsi hälyttämään apua. Runsaan puolen tunnin kuluttua näimme autojemme saapuvan vastarannalle. Jonkin ajan kuluttua laivan viereen ajoi huvivene, jossa oli kaksi miestä ja kaksi pientä lasta. Oletimme tämän olevan meille tarkoitettu siirtoalus. Lapset ja toinen mies nousivat laivaan ja ministeri, tulkki ja SML:n silloinen toimitusjohtaja Heikki Toikka menivät ensimmäiseen kyyditykseen. Katselimme Bengt Pihlströmin kanssa yläkannelta veneen irtautumista laivasta. Silloin havaitsimme, että veneen kuljettaja oli aivan umpihumalassa. Vene pääsi puoleen väliin rannasta, kun siitä kaiken kukkuraksi loppui bensa. Heikki Toikka entisen mestarivoimistelijan ottein irrotti veneen lattialevyn ja meloi sen avulla veneen turvallisesti rantaan. Samoihin aikoihin oikea siirtoaluksemme ajoi laivan kylkeen ja me muut pääsimme autoille ilman hankaluuksia.

NEEUVESTOLIITTO-POOLIN NEUVOTTELUJEN SIVUMAKUJA Mikko Novitsky

NL-pooli oli 1960- ja 1970-luvuilla SMT:n, Kalevan, Lomamatkojen ja Arean järjestämien seuramatkojen yhteistyöorganisaatio.

Moskovassa käytävien vuotuisten yhteistyöneuvottelujen lomaan Inturist tarjosi usein kulttuuri-ohjelmaa. Niinpä kerran katsottiin Joutsenlampea Kremlin Kongressipalatsin juhlasalissa. Esityksen jälkeen Inturistin edustaja kysyi suomalaisilta, mitä nämä pitivät esityksestä. Johtaja Yrjö Raske reagoi nopeasti, "Baletin toinen näytös oli paras - siinä oli hiljaisin musiikki", ilmoitti torkahdellut baletin ystävä.

Teatteritaiteen ystävä Henrik oli tilannut lipun teatteriin ja sai sen Inturistin oppaalta. Yrjö uteli, mitä Henrik menee katsomaan? "Dostojevskin Idiottia", kertoi Henrik. "Hullua tuhlata rahaa moiseen, katsoisi peiliin", kommentoi Yrjö

Poolimatkojen osanottajat istuivat usein iltaa Hotelli Nationalin ravintolassa - Moskovan senaikai-

nessa ykköspaikassa. Kerran kävi niin, että ruoka tuotiin jatkuvasti haaleana ja jopa tee tuli kylmänä. Tästä porukka suuttui ja moitti tarjoilijaa, joka häkeltymättä selvitti: "Katsokaas, meillä on täällä niin pitkät käytävät." Tästä käytäväjutusta tulikin sitten vakiokommentti porukan kesken aina, kun joku asia kesti.

Taas kerran poolineuvottelut oli saatu päätökseen ja Inturist tarjosi delegaatiollemme antoisan lounaan. Sitä seurasi vapaata aikaa pöytäkirjojen valmistelun ajaksi, jonka ajan muutamat jäsenemme hyödynsivät torkuilla. Kun tuli aika allekirjoittaa pöytäkirja, sihteerimme Muura meni herättämään johtaja Raskea selittäen: "Herää Yrjö, täytyy mennä kirjoittamaan nimi pöytäkirjaan." Tähän Yrjö reagoi unentokkurassa: "Tuokaa se nimi tänne."

NL-matkojen poolin "iskuryhmä" oli tutustumismatkalla Keski-Aasiassa ja Kaukasuksella joskus 1960-luvulla. Lentomatalle Tashkentista Tbilisiin Mikko Novitsky oli pakannut matkalaukkuunsa mm. viskipullon, joka kuormaaajien lempeässä käsittelyssä oli särkynyt. Tbilisin lentokentällä ilmeni, että Mikon vaatteet olivat saaneet viskikasteen. Tästä riitti iloa koko porukalle. Mikko sai myös uuden nimen "No viski", joka seurasi häntä sitten koko loppumatkan ja myöhemminkin.

Kerran käytiin neuvotteluja myös Mozpasflotin kanssa laivareitistä Leningrad-Helsinki-Lontoo. Neuvottelujen päätteeksi Mozpasflotin johto tarjosi lounaan Nationalissa. Osanottajia oli 20-25 henkeä pitkän pöydän ääressä. Jossakin vaiheessa pöydän päässä istuva suomalaisedustaja kysyi pöydän isännältä, onko hän käynyt koskaan Suomessa. Isäntä vastasi tähän hälyn keskeltä, että ei ole heilutellen samalla päätään oudosti. Kysyjä ei kuullut vastausta, mutta oletti sen myönteiseksi ja sanoi: "Oikein hyvä, oikein miellyttävää." Ilmeisesti isäntäkään ei saanut selvää vastauksesta, sillä lounas jatkui ystävällisessä hengessä.

Erään neuvottelun päätteeksi yksi osanottajistamme huomasi sanoa, että haluamme muistion neuvottelusta. Tähän neuvottelukumppani totesi: "Oikein, ihminen ilman paperia on toukka, mutta toukka paperin kera onkin ihminen". Ja sitten tehtiin paperi ja me poistuimme ihmisinä palaverista.

Mielenkiintoisia neuvotteluja käytiin myös Gruusiassa.

Kerran taas tultiin neuvotteluihin Tbilisiin ja aamulla sovittuun aikaan menimme neuvottelukabinettiin varustautuneina tarpeellisilla papereilla. Tultuamme kabinettiin totesimme, että sen ainoa

pöytä oli katettu täyteen ruokia, juomia, laseja ja lautasia. Ihmettelimme isännälle, mihin voisimme levittää paperimme. Isännät totesivat, että Gruusiassa asiat sovitaan ystävien kesken puhumalla ja vahvistetaan maljalla, niin kuin sitten tapahtuikin. Mikä merkittävintä, asiat hoidettiin Tbilisissä todella sovitulla tavalla, vaikka meitä ennakolta varoitettiin, että kaukasialaisten juttuihin ja lupauksiin ei aina ollut luottamista.

Gruusialaiset tavat tuntuivat mielekkäiltä:

Jos työntekijä hoitaa huonosti hommansa, niin häntä ei moitita tai haukuta, vaan yksinkertaisesti jätetään kutsumatta mukaan työpäivän jälkeiseen seuraukseen. Tällainen rangaistus on gruusialaiselle tehokkain.

Vaikka gruusialaisiin pöytätapoihin kuuluukin runsas viinimaljojen määrä, niin sammuminen tai räyhääminen koetaan sopimattomaksi, eikä tällaista enää kutsuta seuraan.

Gruusialaisessa pöydässä on aina ”Tamada” – joko tilaisuuden isäntä tai porukan valitsema henkilö. Tamadan velvollisuutena on aloittaa kaikki maljapuheet. Jos Tamada sanoo ”alaverdy” jollekin osallistujalle, tämän tulee pitää seuraava maljapuhe, mutta pitäytyen Tamadan aloittamassa teemassa.

Kerran kun taas istuimme gruusialaisessa pöydässä, Tamada nosti maljoja vuoron perään jokaiselle läsnäolijalle asianomaisten kehujen kera. Ihmettelin Tamadalle, että ovatko kaikki gruusialaiset niin hyviä työntekijöitä ja ihmisiä kuin mitä hän kehui. Tähän Tamada totesi, että eivät ole, mutta meillä Gruusiassa on tapana istua samaan pöytään vain hyvien ihmisten kanssa. Ja taas otettiin oikein reilu malja sarvesta.

MATKASATTUMUKSIA SUOMESSA

Eräs merkittävimpiä tapahtumia oli Suomen ja Neuvostoliiton välisen rajan avaaminen bussiliikenteelle joskus 1950-luvun lopulla. Ja tietysti syntyi kilpailu, kuka ensin ylittää Vaalimaan rajan. Helsingistä lähti useampiakin busseja, joissa oli mukana kutsuvieraita, lehtimiehiä ja matkailuväkeä. Suomen Turistiauton bussi ehti startata ennen Vilkaan bussia ja piti johtoasemansa Vaalimaalle asti. Mutta Vaalimaan rajapuomilla seisoikin Vilkaan tyhjä bussi, johon Helsingistä tulleet matkustajat siirtyivät. Itse Onni Vilkas istui rattiin ja ylitti bus-

sillaan ensimmäisenä rajan.

Joskus 1960-luvun alussa SMT päätti esitellä Inturistin edustajalle Suomen Lappia matkailukohteena. Ajeltiin Tornion- ja Muonionjoen vartta aina Kilpisjärvelle asti, jossa muun ohjelman lisäksi tehtiin moottorikelkkaretki Kolmen Valtakunnan rajapyykille. Inturistin edustajalla oli ihmettelemistä, kun missään ei näkynyt rajoja eikä rajavartioita. Ilman viisumeita saatoimme kiertää rajapyykin ja siis käväistä kolmen valtakunnan alueilla. Inturistin edustaja oli varsin valveutunut ja matkailuhenkinen, mutta saattaa hyvin olla mahdollista, että meidän markkinointiyrityksemme oli kärsinyt haaksirikon Kolmen Valtakunnan rajapyykillä ja jokivarressa, koska venäläisturisteja ei siihen aikaan saanut Lappiin houkutelua.

Samaisen Inturistin edustajan kanssa käytiin toistekin Lapissa mm. Pohtimolammella hankkimassa poronajokortti ym. Illalla menimme kahteen pekkaan rantasaunaan, jossa juttua piisasi, makkarakelpasi ja kossu ja kalja kostuttivat löylyjen välillä. Oli talvi eikä järven jäällä näkynyt ketään. Niinpä päätettiin tehdä saunan eteen parkkeerauilla moottorikelkoillamme pieni kierros jäällä – nakuna. Näin tehtiin ja ylpeitä oltiin, vaikka jälkepäin päiviteltiin, mitä jos kelkat olisivat matkalla jumituneet tai menovesi loppunut. Kylmä olisi ollut tai val rannalle.

TARKKUUTTA TOIMEKSIANTOIHIN **Pekka Laukala**

MEKin ensimmäiset 11 vuotta sen puheenjohtajana toimi kansliapäällikkö Bror Wahlroos, jota myös hänen hirmuisuudekseen usein kutsuttiin. Hän oli kovin kiinnostunut matkailusta, ja useimmiten käydessään muilla virkamatkoilla hän halusi tavata myös MEKin paikallisen päällikön.

Kerran ”Buntta” oli lähdössä New Yorkiin ja soitti MEKiin saadakseen silloisen päällikkömme Yrjö-Pekka Kurjen kotipuhelinnumeron ja -osoitteen. Kun niitä ei heti löytynyt, hän osoitti, mistä hän tuon lisänimensä oli saanut.

Tästä viisastuneena pyysin senhetkistä sihteeri-harjoittelijaamme ilmoittamaan kaikkien matkailutoimistojemme päälliköille, että tarvitsemme heidän kotiosoitteensa ja -puhelinnumeron. Pyysin vielä lisäämään kirjeeseen, että tulemme käyttämään niitä vain kiireellisissä virka-asioissa.

Kului runsas viikko niin sain postikortin Kotkasta matkailupäällikkö Eelis Hytöseltä, joka ilmoitti pyydetyt tiedot, mutta samalla kertoi, että en tulisi niitä kauan tarvitsemaan, kun hän oli juuri jäämässä eläkkeelle. Sitten näitä osoitetietoja alkoi tulla ympäri Suomea. Aika pian selvisi, että harjoittelijamme oli postittanut pyynnön kuntien ja alueorganisaatioiden matkailutoimistoille, eikä MEKin omille, niin kuin olin tarkoittanut. Kai siinä moni kotimaisen matkailutoimiston päällikkö oli ihmetellyt MEKin tietotarpeita ja -vaatimuksia. Itse olin helpottunut lisäyksestä, jonka mukaan käyttäisimme tietoja vain kiireellisissä virka-asioissa.

”KORVAT PUNOTTAEN”

Risto Hemming

Toimiessani markkinoinnista vastaavana osastopäällikkönä MEKin pääkonttorissa jouduin silloin tällöin kirjoittamaan matkailuun liittyviä puheita eri ministereille ja kansliapäälliköille. Kerran oli vuorossa Bror Wahlroos, joka tarvitsi avauspuheen Pohtimolammella pidettävän matkailukokoukseen. ”Buntta” antoi etukäteen ohjeet, että puheen piti sitten olla kriittinen MEKiä kohtaan. Yritin parhaani mukaan tasapainoilla kriittisyyden ja lojaalisuuden välisellä harjalla ympäten puheeseen sellaista arvostelua, jonka arvelin kansliapäällikön lausumana palvelevan markkinointiosaston intressejä. Ilmeisesti olin Wahlroosin mielestä ollut riittävän kriittinen, koska hän tekstin saatuaan murahti ”Den är bra - den är jävligt bra!” Buntta piti puheen, ja se sai kohtuullista huomiota mediassa. Hu vittavinta oli lukea mitä Antero Tuomisto kirjoitti pääkirjoituksessaan SML:n lehdessä: ”Siellä istui osastopäällikkö Hemming kuuntelemassa kansliapäällikön kritiikkiä korvat punottaen.”